

CHRISTY LEFTE RI

MEDZINÁRODNÝ BESTSELLER

Kniha ohňa

Požiar spálil naše duše, naše srdcia.
Obrátil na popol ľudí, ktorými
sme kedysi boli.

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

Knihá ohňá

Kniha ohňa

CHRISTY LEFTERI

TATRAN

Z anglického originálu Christy Lefteri: THE BOOK OF FIRE,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve MANILLA PRESS, an imprint
of Zaffre Publishing Group, Londýn 2023,
preložila Simona Klimková.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2024 ako 5451. publikácia
a 196. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Zuzana Šulajová

Jazykové redaktorky Ivana Fábryová, Zlata Sršňová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © Christy Lefteri, 2023

Translation © Simona Klimková 2024

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2024

ISBN 978-80-222-1538-1

Pre Evie

1

DNES RÁNO SOM NATRAFILA NA muža, ktorý založil požiar. Urobil čosi hrozné – ale to napokon aj ja. Nechala som ho tam.

Nechala som ho tam a teraz je už asi mŕtvy. Mám ho zreteľne pred očami, presne takého, ako vyzeral dnes ráno, usadený pod starým stromom, oči modré ako letná obloha.

Muž, ktorého som nechala umrieť, nikdy nebol typ, ktorý by chodieval do Kafenia na grécku kávu a *bugatsu*. Držal sa bokom, vždy sme sa zdravili len tak mimochodom, zvyčajne keď schádzal zo svojej obrovskej vily dole k moru a ja som šliapala na vrchol hory s našou chrticou Rosalie. Ani vtedy veľmi nekomunikoval. Iba sa roztržito usmial a ani mu nenapadlo prihovoriť sa.

Bol to developer, ktorý sa sem presťahoval z mesta. My dedinčania sme ho nemali veľmi v láske, dokonca ani pred požiarom. A mali sme na to dôvod, naozaj.

To Aristoteles tvrdil, že človek je politický tvor? Niežeby sme všetci mali v krvi aktívny záujem o stranícku politiku, no máme v povahe žiť v *polis*, v spoločenstve. Preto sme tohto muža zo žartu prezývali pán Mních, lebo žil podobne ako mnísi v kláštore v Olympii, akurát bol bohatý a vkusne oblečený. Už si ani nepamätám jeho skutočné meno.

V mytológii dal Zeus Hermovi pre ľudstvo dva dary: hanbu a spravodlivosť. Keď sa Hermes spýtal, či má dary rozdať vybraným ľuďom, Zeus oponoval. Tieto dary by mali patriť všetkým, aby sa naučili svorne žiť. Ľudia už vtedy chápali dôležitosť spoločenstva, preto do svojich príbehov vnášali podobné ponaučenia. Zeus dokonca Hermovi povedal, že ak by človek necítil pri konaní zla hanbu a chýbal by mu aj zmysel pre spravodlivosť, spoločenstvo by ho malo usmrtiť.

To však bolo pred stáročiami a odvtedy sme sa už niekam posunuli, všakže?

Pán Mních nám ukradol svet. Teda aspoň ten môj kúsok sveta. Zničil nádherné rána.

Dlhé roky som mala vo zvyku vstávať zavčas, keď spoza jedlí vychádzalo slnko. V lete i zime som otvárala okno, aby som nasala ich vôňu a sledovala, ako sa v tichosti týčia do výšky. V zimnej hmle pripomínali prízraky, na jar sa zelenali, svieže a jasné, a v ich tieni kvitli tisícky kvetov vresu. V lete na ne pokojne dopadalo svetlo. V takú skorú hodinu je všetko jemné a nevinné. Zvykla som si urobiť šálku čaju, chvíľu som postála pri okne a hľadela von. Môj manžel takmer vždy ešte spal. Bol to typ, čo pracoval do noci. Počula som teda len vtáky. Nič iné. Jeseň bola moje obľúbené ročné obdobie, jedle vtedy pripomínali plamene na kopci a vzduch býval svieži. Rada som precítovala blížiacu sa zimu, jej šepot vo vetre.

To všetko mi muž, ktorý založil požiar, vzal.

Ide o to, že pánovi Mníchovi chýbala ľudskosť.

Žiť so zmyslom pre spravodlivosť znamená všímať si, ako sa k sebe ľudia správajú – alebo si uvedomovať, ako sa k ostatným správame my. Niežeby si pán Mních nepriznal, čo urobil, jednoducho sa z toho snažil vyvliecť. Pokiaľ ide o hanbu, hanba je v Grécku tradíciou! Pán Mních by však možno nemal výčitky svedomia, keby ho neprichytili pri čine. Moja otázka znie: Cíti vinu? Trpí za to, čo nám všetkým spôsobil?

A potom sa stalo toto: včera z oblohy pršal popol. Videla som to ja i moja dcéra. Je január, od požiaru uplynulo päť mesiacov. Stáli sme pri okne s výhľadom na les. Z toho okna vidieť len nekonečné kostry borovíc, niektoré sú vyššie, z iných zostali len pne. Popol padal na ne.

„Vyzerá to ako snehové vločky,“ povedala som Chare, ktorá stála vedľa mňa. Počula som jej dych, no ostávala ticho. Moja milá, slad-

ká Chara, príliš stará na svoj vek. Jej meno znamená *radosť*. Chara s tichým CH. Kedysi sa jej meno páčilo, páčilo sa jej, že jeho šťastie je ako tajomstvo ukryté pred všetkými, ktorí nepoznajú jeho pôvod, ako tajná letná záhrada. Aj v takom mladom veku má v hlave plno tajných zákutí a nie všetky sú plné svetla, farieb či prastarých stromov – niektoré sú tmavé, iné prázdne, pusté.

Popol sa usádzal aj na figovníku v záhrade, na jedinom živom strome, pod ktorým ticho sedel môj manžel a hľadel na úbočie hory. Obviazané ruky si držal zložené v lone, dlane smerovali nahor, akoby čakal, že mu do nich niečo spadne z neba. Videla som, ako sa zachvel od chladu, no nezdvíhal sa, aby sa vrátil dnu, namiesto toho zaklonil hlavu a pozrel hore. Rosalie mu sedela pri nohách ako vždy. Jeho ochrankyňa.

„Popol sa hromadí,“ dodala som, akoby to Chara sama nevidela.

„To je sneh, mami,“ odvrkla a odišla.

Počula som jej kroky na starej drevenej podlahe a potom sa rozľahlo ticho.

Skutočne to bol sneh? Pozrela som sa pozornejšie, prižmúrila som oči. A naozaj. Trblietal sa a jagal pod poludňajším svetlom. Priniesol nový život. Jasné, že popol by z neba nepadal mesiace po požiari. Zahrávala sa so mnou moja myseľ.

Charu som našla sedieť s prekríženými nohami na posteli v jej izbe, chrptom k zrkadlu. Od pásu hore bola nahá, jej drobné desaťročné prsia sa práve vynárali, boli guľaté a mäkké, ako vajíčka, úplne nové. Vôbec si ich nevšímá. V jej veku som umierala od túžby kúpiť si svoju prvú športovú podprsenku v C&A. Chara sa však nechce sústrediť na svoju budúcnosť, oči upiera do minulosti.

Hľadela si cez plece, dívala sa na svoj odraz.

„Veľmi to nevidím,“ poznamenala. „Ako to vyzerá teraz?“

Robíme to každý deň, zaznamenávame zmeny slovami. Za posledné dva týždne sa toho veľa nezmenilo.

Prisadla som si k nej a prstami som prešla po jazve, ktorá sa ťahala od jedného ramena k druhému a nadol po chrbtici.

„Je to taký krásny strom,“ vyhlásila som, „skoro ako starý gaštan v lese. Cítiš jeho kôru?“

Prikývla.

„A konáre?“

„Krivolaké a dlhé,“ odvetila.

„Bez listov,“ dodala som.

„A ešte nemá gaštany.“

„Je to holý strom,“ uzavrela som. „Vidieť jeho holú krásu, ryhy a krivky a nádej pre nový život.“

Chara sa už nepozerala cez plece, jej pohľad sa zamyslene zastavil na kresbe kvetov magnólie na paplone. Myšlienkami bola inde. Potom sa otočila ku mne a pobožkala ma na líce.

„Vďaka, mami.“

Bol to ten najnežnejší bozk. Letmý. Skrýval tajomstvo lásky aj neville, nádeje aj strachu. Bol taký jemný, akoby sa bála príliš silno prejať niektorý z tých pocitov.

Od požiaru bola jej láska krehká. Žije, akoby v dlani držala motýľa a bála sa, že uhynie. Pred požiarom bola divoká, áno, napriek tomu, čo sa dialo vo svete – teda aspoň napriek tomu, čo už dokázala pochopiť –, bola jej láska živelná a bezohľadná. Ak niečomu verila, uistila sa, aby ju bolo počuť. Ak niečo cítila, vášnivo to dávala najavo. Tak som ju to naučila.

Teraz je tichá a utlmená ako všetko navôkol.

Ďakujem nebesiam, že moja dcéra žije. No ostal z nej len tieň. Požiar ukradol aj ju.

Takže dnes ráno som sa vybrala na prechádzku ako zvyčajne. Rosalie ho musela zacítiť, lebo zadychčane odbehla z poľnej cesty; šla som po stopách jej labiek.

Pán Mních sa opieral o starý gaštan a hľadel na oblohu. Tie modré oči. Nie. Teraz na to nemôžem myslieť.

Keď som ho zbadala, všetko sa mi vrátilo. Dolieha to na mňa, ten oheň. Presakuje cez rám dverí izby, náhrdelník na krku sa mi rozochvieva od páľavy, červenejú mi očné bielka, plnia sa mi pľúca.

Nebudem však plakať, už som sa naplakala dosť.

No možno by som to mohla spísať. Možno vďaka tomu budem môcť spomínať bez bolesti. Spomínať, akoby to bol len príbeh z dávnej, pradávnej minulosti. Rozprávka so šťastným koncom, ako v jednej z tých nádherne ilustrovaných kníh na policičke v Máriinom Kafeniu.

Nazvem ju *Kníha ohňa*.

Kniha ohňa

Kde bolo, tam bolo, čo bolo i nebolo.

Takto môj otec začínal každý príbeh, dokonca aj keď bol skutočný ako nos medzi očami. Kde bolo, tam bolo, čo bolo i nebolo. Ako Grék žijúci ďaleko od domova chcel tak veľmi zapadnúť, že používal londýnsky slang, kedykoľvek sa mu ho podarilo vtesnať do vety, aj ak by to malo znieť smiešne. Áno, pamätám si tie časy, keď sa vracal domov zo zadymených londýnskych krčiem, kde hrával na *buzuki*, na hlave nosil roztrhaný rybársky klobúk a páchol od cigariet. Chodieval von a celú noc vyhrával, aby pohladil ľudí po duši a obviazal im srdcia – ľuďom, ktorým sa cnelo za domovom, pretože nikto z nás nikdy nechce zabudnúť na svoje korene. Tak to zvykol hovoriť. Keď som začula kľúč v zámke, vstala som, aby ma objal, a potom mi porozprával príbeh, aby som znova zaspala.

Už nikdy sa nevrátil do svojej vlasti. To ja som odišla namiesto neho, za milovaným mužom, pretože som sa tu cítila ako doma.

Kde bolo, tam bolo, uprostred prastarého lesa bola krásna dedina.

Ako rada by som začala príbeh takto a povedala vám, že sa odohral veľmi, veľmi dávno.

Kde bolo, tam bolo, pred požiarom bol raz jeden prastarý les. Pred požiarom sa v ňom k nebu týčili borovice, jedle a tisícročný gaštan, pod ktorý si po stodňovej ceste sadol môj prastarý otec. Vraj bol taký vyčerpaný, že pod obrovským stromom zostal sedieť celé dni, opiera-

júc sa v jeho chladej tóni o pokrútenú kôru. Tak tam odpočíval medzi jaštericami a plchmi, ježmi a kunami, zajacmi a jeleňmi, líškami a šakalmi. Jedol šťavnaté fialové figy a černice. V noci počúval vytie vlkov, ktoré sa túlili po vysočine.

Kde bolo, tam bolo, *mia fora ke ena kero – nezabudni po grécky, mladá dáma*, hovorieval mi otec –, na úbočí hory s výhľadom na more ležala uprostred starého lesa krásna dedina.

V tejto dedine stál prízemný dom obklopený figovníkmi, olivovníkmi a lúkou s divokými kvetmi. V priebehu desaťročí a storočí zažil veľa radosti a veľa strát, ktoré možno ošúpať ako jemné priesvitné vrstvy cibule.

Žila v ňom žena, hudobníčka; ľudia hovorievali, že je veľmi dobrá, no ona tomu neverila. Učila deti čítať noty a hrať na hudobnom nástroji, po škole k nej chodievali jedno po druhom, pod jednou pazuchou kniha so skladbami a pod druhou nástroj. Jej manžel bol umelec. Mal tie najtmavšie oči na celom svete a zažiarili vždy, keď sa na ňu pozrel. Často tvrdil, že presvetlila jeho temnotu, a bola to pravda. Jeho oči jej pripomínali jasnú nočnú oblohu s miliónmi hviezd. Rád maľoval les, vlastne ho *musel* maľovať, a – keby to bolo na ňom – maľoval by ho naveky.

Mali dcérku, ktorej meno znamená radosť a ktorá sa celé detstvo hrala v lese. Ako plynuli ročné obdobia a roky, strávila v ňom toľko času – liezla po stromoch a spoznávala potoky a riečky –, že bola takmer ako jeden z tamojších tvorov.

Jedného letného dňa, kde bolo, tam bolo, kedysi veľmi dávno...

Nie. Jedného letného dňa – vlastne jedného dňa vlašajšieho leta – za sparného suchého dňa, skoro ráno, sedeli všetci pri okrúhlom stole v záhrade a raňajkovali: jogurt s medom, vložky, ovocie a veľký bochník chrumkavého chleba z pekárne. Žena pila čaj s mliekom, ako to mala vo zvyku jej mama v Anglicku, muž popíjal grécku kávu z malej šálky a dievča vypilo do dna obrovský pohár mlieka. Muž sa chystal vziať dcéru na námestie v centre dediny na zábavu na kolieskových korčuliach a žena čakala žiačku – deväťdesiattriročnú babičku, ktorá sa učila hrať na bicích. Vlastnili súpravu bicích, ktorú mali v kôlni spolu s ďalšími väčšími nástrojmi ako kontrabas a harfa.

V ten deň fúkal dosť silný vietor a odvíal obrúsky zo stola, až sa rozleteli po zemi. „Pozrite. Ako vtáky!“ zvolalo dievčatko, lebo si všetko všímalo, rovnako ako jeho otec.

„Vieš, voľakedy som sa vedel výborne korčuľovať,“ poznamenal. Dievča nadvihlo obočie a namočilo si kúsok chleba do otcovej kávy.

„Ak mi neveríš, sleduj.“ Postavil sa a ukázal jej pár pohybov. „A takto sa brzdi. Sleduješ to? Musíš sa to naučiť. Poď si to skúsiť!“

„Nech doje raňajky – prídete neskoro na zábavu,“ zastavila ich matka. „Ukážeš jej to, keď tam prídete.“

Pes, krásny chrt, im ležal pri nohách a čakal na omrvinky zo stola.

„Netušila som, že sa vieš korčuľovať na kolieskových korčuľoch,“ podotkla matka.

„Nikdy som to nespomínal?“

Matka pokrútila hlavou a usmiala sa. „Ibaže by som ťa nepočúvala.“

„Korčuľoval som sa každý deň, dokonca som chodieval do mesta na rampy.“

„Vôbec sa to na teba nepodobá! Si taký...“

„Aký...?“ zaujímalo sa dievča.

„Čo ja viem. Tvoj tatko je taký jemný a tichý, vôbec sa mi to nezdá.“ Pozrela na manžela, ktorému sa rozžiarili oči, a ona ťukala dlhými prstami do stola, akoby si v hlave niečo prehrávala.

„No, asi všetci máme nejakú črtu, ktorá sa k nám akoby nehodí. Ako kúsok skladačky navyše. Dokonca som si sám vyrábal kolieskové korčule.“

„Čože?“ začudovala sa matka.

„Čože?“ prekvapilo sa dievča.

„Hav-hav!“ zaštekala pes.

Všetci sa na seba pozreli a vybuchli do smiechu.

„Panebože!“ zvolalo dievča. „Tuším rozumie všetkému, čo vravím,“ pohladilo psa po hlave a pobožkalo ho na ňufák.

A potom psa niečo rozrušilo. Bolo to veľmi náhle, akoby mu ktosi neviditeľný pošepkal do ucha čosi znepokojujúce. Stiahol uši, spustil chvost a zakňučal. Dačo ho vystrašilo. Matke prebehol mráz po chrbte a prestala ťukať prstami po stole.

„Čo sa deje, zlatíčko moje?“ prihovoral sa muž psovi.

Pes odbehol na koniec záhrady, kde sa začínal les. Zdvihol hlavu a vetril, potom sa vrátil k mužovi a znova zakňučal, hľadiac mu do očí. Nato začuli zvuky. Zvuky zvierat. Vtáky škriekali, vlci zavýjali a celý les akoby praskal a pukal.

„Čo sa deje?“ spýtalo sa dievčatko.

„Neboj sa, chrobáčik,“ chlácholil ho muž.

Matka si však začínala robiť starosti, najmä keď si všimla, že jej manžel pôsobí vystrašene. Psa nedokázali upokojiť. Hladkali ho za ušami a ponúkali mu chlieb, no nechcel ho. Vtedy ponad nich preleteli vtáky. Stovky, tisíce – masa čierna ako obrovský mrak a pri úteku zaplnila celú oblohu.

Všetci pozreli na úbočie hory zarastené stromami a zbadali dymový stĺp.

„Môj ty...“ Muž stíchol, neschopný pokračovať.

Naraz uvideli, ako sa stromy zapalujú, žiaria na oranžovo a červeno, praskot a pukot silneli. Zosilnel aj rev zvierat, zostupoval z hory.

Všetci stuhli. Myslíme si, že nám by sa to nikdy nestalo: končatiny strnulé, oči doširoka otvorené, plné strachu. Už o pár sekúnd bol dym hustý a čierny, stena stúpajúca do výšky zachvátila oblohu, kde boli vtáky, a pohltila modrú.

Zrazu pocítili pálavu. Cítili ju na koži, v očiach, v pľúcach. Matka dokonca cítila, ako jej na krku brní zlatá retiazka.

Potom sa spustili sirény, ako počas vojny.

„Poďme!“ zavelila matka, a keď sa ostatní nehýbali, zrevala: „Okamžite!“, aby ich prebrala z meravosti.

Vybehli z bungalova s prázdnyimi rukami, čierny dym zahaľoval oblohu nad ich hlavami. Počas behu sa matka naposledy obzrela a zbadala, ako sa vysoká jedľa rozsvietila sľaby obrovská svieca, videla, ako sa kolíše a skláňa k bungalovu. Uvedomila si, že sa kníše ako ten strom, mala pocit, že horí. Manžel ju potiahol za ruku a rozbehli sa. Pes sa držal napred, no otáčal sa, aby sa uistil, že ho rodina nasleduje, a všetci bežali smerom k moru, dolu, dolu, dolu.

Zrazu ich zastavil policajt. Zdvihol dlane a postavil sa im do cesty.

„Čo to robíte, človeče?!“ rozhorčil sa manžel. „Chodte nám, kurva, z cesty!“

Muž bol však ako robot, nepohol sa a nepočúval.

Okolo sa mihali policajné autá. Policajti nahnali asi pätnásť ľudí do kruhu ako ovce, tí tam stáli, niektorí sa objímali, iní boli sami, každý jeden v šoku.

„Čo to robíte?!“ ozval sa znova manžel a po tvári mu stekal pot. Jednou rukou držal dievča a druhou manželku.

„Musíte tu zostať,“ oznámil im. „Podľa pokynov máte zostať na

mieste. Je to bezpečnejšie.“ Policajt bol mladý a vystrašený, biela očí mal červené.

Nízko nad hlavami im cez dym preletelo lietadlo a v hrudi pocítili jeho dunenie.

„Nebudte smiešny, oheň sa blíži! Musíme sa dostať k vode!“ osopil sa naňho manžel. „Pustite tých ľudí!“ A pretlačil sa popri policajtovi skôr, než ich mohol niekto zastaviť.

No už po niekoľkých metroch zastal a pustil manželkinu ruku. „Chodte ďalej! Ja sa musím vrátiť. Musím nájsť otca!“

„To nemôžeš!“ skríkla matka. „Je to príliš nebezpečné!“

Dievča sa ešte viac vyľakalo a zvieralo jeho ruku.

„Musím. Prosím, pokračujte, musíte sa dostať k moru.“

Vymanil si rameno z dcérinho zovretia a opäť zamieril nahor a odbočil na východ, kde dym nebol taký hustý a kde osamote žil jeho otec.

Matka, dievčatko a pes nemohli robiť nič iné, len bežať ďalej k moru, chrtica ich viedla, až kým sa nedostali do slepej uličky. Cestu im zatarasila obrovská biela víla.

Obloha bola už čierna ako temné more nad nimi.

Museli sa otočiť a vybehnúť späť po chodníku, ktorým prišli, potom pokračovali po ceste súběžnej s morom, až prešli na ďalší chodník, ktorý viedol dolu. Aj ten však blokovala vysoká zamknutá brána – záhrada iného domu.

Matka zastala. Pľúca ju boleli, cítila chuť dymu. Predklonila sa a s rukami na stehnách kašľala. Dievča sa rozplakalo a pes ho ťahal za sukňu, nabádal ho, aby sa nezastavovalo, aby to teraz nevzdávalo.

Vietor bol taký silný, že rozdúchaval oheň a tlačil ho dolu kopcom, stále bližšie k nim. Koža ich páčila, oči slzili. Nasledovali psa a vybehli späť na hlavnú cestu, kde horel dom a auto a na ulici ležali uhynuté vtáky. Ľudia v autách uviazli na úzkej ulici – aspoň päť áut natisnutých na sebe trúbilo. Jedna žena vyskočila zo sedadla vodiča, vrhla sa na stranu spolujazdca, z ktorej zobrala na ruky dievčatko, a nechala auto tak. Ostatní sa nehýbali. Okolo nich bežali zvieratá, ktoré tiež mierili k moru. Matka zahliadla pár zajacov, osamelého šakala a bola presvedčená, že v diaľke zazrela vlka, ktorý uháňal z jednej záhrady do druhej.

Stáli už príliš dlho, len pár sekúnd, no pripadalo jej to prídlho. Dievča lapalo dych a pripravovalo sa na ďalší beh.

„Poďme!“ skríkla matka.

Počas behu si všimli, že nejakí ľudia zabočili na vedľajší chodník – rodina, stavec s chlapčekom v náručí, žena, ktorá držala za ruku staršiu paniu a dve deti, ktoré sa jej pevne pridržali.

Matka s dievčaťom a so psom sa pridali ku skupine a všetci mlčky opäť zostupovali po ceste, až sa dostali k ďalšej bráne. Táto však nebola taká vysoká ako predchádzajúca.

„Prelezieme ju,“ navrhol stavec. „Nemáme na výber.“

Keď sa matka otočila, zbadala, že oheň čochvíľa zachváti dom, okolo ktorého pred chvíľou prechádzali, elektrický stĺp za ním sa práve rúcal na strechu.

„Mami,“ hleslo dievča, „oheň je veľmi rýchly, nestíhame mu ujsť!“

„Nie, nie je,“ protirečila matka.

Stavec bol silný, bol ako stroj. Zaprel sa a všetkým pomohol prešplhať sa cez bránu. Jeden po druhom vložili nohy do jeho dlaní a prehupli sa na druhú stranu.

„Dedko!“ zvolal chlapček a načiahol ruky.

„Choď, chlapče, pôjdem za tebou, choď s touto milou paňou.“

Pani vzala chlapca za ruku a on s ňou neochotne odišiel. Pri behu plakal. Všetci čo najrýchlejšie prebehli cez záhradu vily, no matka zastala, aby pomohla preliezť plot starčekovi. Nemal však na čo vyliezť, a tak uviazol na opačnej strane.

„Doneste niečo!“ zvolala.

„Nič tu nie je,“ odvetil stavec.

Matka prebehla pohľadom po okolí. Neďaleko bola skalka, tak sa pokúsila zdvihnúť jeden z kameňov, aby ho prehodila cez plot, no bol príliš ťažký. Dievča matke pomáhalo, pes dychčal a nabádal ich k behu, keď tu začuli starcov hlas.

„Nie je čas!“ skríkol. „Mladá pani, prosím, choďte, prosím, nechajte ma tu.“

Pozrela cez plot do starcových očí. Boli vážne, úprimné a zaliate slzami. Vystrela k nemu ruku a on tiež a cez bránu sa dotkla jeho prstov.

„Choďte,“ zopakoval.

A tak bežali ďalej, počas behu sa rozplakala, pretože v tom starom mužovi, v jeho úprimných očiach, bolo niečo, čo jej pripomínalo vlastného otca. Prebehli cez zelenú záhradu, šliapali po kvetoch, až sa dostali k bráne na druhej strane. Tentoraz nebola zamknutá, otvorili ju a cesta ich doviedla k moru.

Požiar však už došiel k domu, cez ktorého záhradu práve prebehli, udialo sa to tak rýchlo. Oheň rozďavil papuľu a pohltil ho, okná sa rozžiarili a steny sa rúcali. Pes bežal napred, každých pár sekúnd sa obzrel a zaštekal vždy, len čo trochu spomalili. Dievča pri behu kašľalo, no už videli jagajúce sa more. Museli sa k nemu len dostať.

Schádzali nižšie a nižšie, doliehala na nich horúčava, obrovské monštrum chrliace plamene hneď za nimi, a v momente, keď došli na okraj nízkeho útesu, dievča sa rozkričalo. Páľava mu prenikla cez kožu a neskôr, oveľa neskôr, povedalo matke, že malo pocit, akoby sa roztápalo.

„Skoč!“ zvolala matka a pevne zovrela dcérinu ruku.

Ihneď skočili do vody.

Oheň vytvoril pozdĺž útesu mohutnú stenu.

Kde bolo, tam bolo, čo bolo i nebolo, boli raz jedna matka a otec, dievča a pes, ktorí bývali v bungalove v krásnej dedine, v starobyľom lese s výhľadom na more.

2

Z LOŽÍM PERO A VSTANEM, rukami sa opieram o stôl. V nohách cítim slabosť, hrud' sa mi pri každom nádychu zachveje. Pozriem na nástenné hodiny a vidím, že je už poludnie. Doma som už asi hodinu. Časť zo mňa beží späť za pánom Mníchom. Som ako prízrak, ktorý sa prediera cez mŕtvy les, aby ho našiel, aby zavolať o pomoc, aby sa uistil, že je nažive. Jedno moje ja od neho nikdy neodišlo.

Ale je tu aj *toto druhé ja*. Ja, ktoré vie, že pán Mních by nemal byť nažive, že si to nezaslúži. To ja, ktoré túži vidieť skutočnú radosť v očiach mojej dcéry. To ja, ktorému chýba stratený, zlomený a popálený manžel. Ja mysliace na ľudí, ktorí zahynuli pritisnutí k sebe, na všetkých, ktorí to neprežili, aj na tých, ktorí teraz žijú sami a cnie sa im po blízkych, po domovoch a zvieratách, ktoré zmizli.

Z miesta, kde stojím, mám dobrý výhľad na záhradu. Mĺkvy Tasso sedí vonku pod figovníkom. Sedí tam celý deň. Obe obviazané ruky má zložené v lone, dlane smerujú nahor. Verte, že som sa ho snažila presvedčiť, aby šiel dovnútra, lebo je zima a bez stromov, ktoré by nás ochránili pred vetrom, tu panuje chlad, aký som na tomto ostrove ešte nikdy nezažila. Márne.

Uvedomím si, že sa mi trasú ruky, že písmo v denníku sa nepodobá na môj rukopis. Chcela by som sa vrátiť do včerajška, prajem si, aby som nešla za Rosalie do lesa.

Dnes ráno som sa vydala po zvyškoch cestičky nahor, do pôvodne hustejších častí lesa, kde sa kedysi malý potôčik vlieval do riečky. Nemala som v úmysle kráčať ďalej. Neďaleko zvykol stáť náš dom.

Teraz bývame vo svokrovom dome, v jednom z mála domov, ktoré požiar nezasiahol. Môjho svokra Lazara po požiari nikdy nenašli. Okrem ľudí, ktorí zomreli v tesnom zomknutí – skupiny, ktorú polícia zadržala a od ktorej sme sa odtrhli, lebo Tasso vedel, že inak by sme zomreli –, nikdy nenašli ani iných. Spočiatku sme ešte dúfali. Ľudia, samozrejme, pátrali: dobrovoľníci z iných miest a skupiny so psami na vyhľadávanie mŕtvol prehľadávali spálenisko a snažili sa nájsť nezvestných dvadsaťjeden osôb. Našli a identifikovali iba troch.

Občas si ešte stále predstavujem, že Lazaros vojde do dverí a s navdihnutým obočím sa bude sťažovať na to či ono a požiada ma, aby som mu uvarila kávu. Pobožkala by som ho na líce a povedala mu, aby si sadol a oddýchol skôr, ako si privodí infarkt, lebo som ho milovala ako vlastného otca. Viem, že aj Tasso ho čaká. No viem aj to, že už tu nie je. Už je súčasťou zeme, tak si to rada predstavujem.

Lazaros býval v pomerne veľkom kamennom dome s terasou, z ktorej sa otvára výhľad do záhrady. Keďže je dom z kameňa, v zime je v ňom teplo a v lete chladno. Je tu priestranná kuchyňa s veľkými oknami a obývacia izba s policami plnými drobností, miniatúrnych sošiek bohov a bohýň, váz, kryštálov a pohárikov, ktoré vyzerajú, akoby ich vyrobili pre elfov. Na stenách obývačky visí pätnásť Tassových obrazov. Maľby lesa, portrét jeho matky a kresba starého *buzuki* môjho pradedka, toho istého nástroja, na ktorom hrával môj otec pred rokmi v Londýne. Keby svokor netrval na tom, aby tieto obrazy zostali v jeho dome, zhoreli by v ohni spolu s ostatnými. Záhradu po obvode lemuje nízky drevený plot, taký nízky, že ho stromy prerástli a rozľahujú sa ponad svokrov pozemok. Požiar prežil len jeden – starý figovník stojaci uprostred záhrady.

Naša dedina mala asi päťsto obyvateľov a ležala na úpätí pohoria zhruba tridsať kilometrov od mora. Pred mnohými rokmi, dávno pred mojím narodením, sa hore svahom vinula hlavná cesta, ktorá sa rozvetvovala do množstva chodníčkov. Na námestí stál malý byzantský kostolík obklopený jedľami, ľudia sedávali v ich tieni, popíjali kávu a rozprávali sa. Stál tam aj jediný obchodík, a tým sa dedina končila. V tom čase sa obyvatelia živili poľnohospodárstvom a zberom živice.

Žil tam muž, ktorý vyrábala najlepšiu fetu široko-ďaleko a jeho žena plietla deky. Bolo to ako z rozprávkovej knihy.

V šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia ľudia z miest, ktorí sa po druhej svetovej vojne odsťahovali z vidieka, snívajú o tom, že sa sem vrátia, postavajú si letné sídla a budú žiť v tieni borovic. Stále by boli na pevnine i do mesta by to mali dosť blízko – zhruba hodinku cesty autom –, takže to bola ideálna lokalita. Zalesnené oblasti vo vnútrozemí pomaly nahrádzali vily. Stavali sa kdekoľvek a všade, nelegálne. Keď som sem v lete roku 1989 prišla prvý raz, všade, kam som sa pohla, som počula v diaľke vrtanie a stavebný ruch. Celá infraštruktúra odzrkadľovala čosi anarchické a zákerné. Bol to mišmaš kaviarní, taverien, viliek. Objavovalo sa čoraz viac obchodíkov, na cestičkách vedúcich k moru sa ich tlačilo najmenej dvanásť a predávalo sa v nich všeličo – obrovské plážové lopty, turecké cukrovinky, plastové vedierka a lopatky a slamenáky. Na východe, na obytnej ulici, sa nachádza Máriino Kafenio, ktoré sa stalo centrom mesta. Kaviareň Kafenio ako jedna z mála budov prežila požiar.

No i tak, bez ohľadu na to, koľko obchodov a vil sa postavilo, jedna vec sa nezmenila. Ak by ste po ceste vystúpili až na vrchol, mali by ste pocit, že dosiahnete na oblohu, a ak by nad vami plávali nejaké oblaky, mohli by ste sa postaviť na špičky, načiahnuť sa a predstierať, že sa ich dotýkate. Za tie roky sa krajina dolu menila, no keď som stála na vrchole hory, vždy sa mi zdalo, že som na vrchole sveta. Robievala som to už ako dieťa, dávno predtým než som sem imigrovala, keď som chodievala na leto do otcovej starej dediny.

Tá cesta už neexistuje. Samozrejme, na vrchol hory by som stále trafila, no od požiaru som sa tak ďaleko zatiaľ neodvážila zájsť.

Zatnem päste, aby sa mi netriasli ruky. Bez ohľadu na to, ako pevne stojím nohami na zemi, na drevenej podlahe spálne, stále myslím na pána Mnícha a na svoje druhé ja, to, ktoré je stále pri ňom.

Nevrátim sa späť. Nemám dôvod. Stále ho však vidím opretého o starý gaštan, tak vkusne oblečeného, slnko sa odráža od jeho strieborných hodínok značky Cartier.

Ešte stále mám obuté topánky, ktoré som mala počas prechádzky mŕtvym lesom, a na podlahe pri mojich nohách sú sadze. Keď sa obzriem, vidím čierne stopy, vedú od dverí spálne k miestu, kde stojím.

Je pol jednej.